

5. Криміналістика: підручник / В.В. Пясковський, Ю.М. Чорноус, А.В. Іщенко, О.О. Алексєєв та ін. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 544 с.

6. Дубинин Л.Г. Способ дачи заведомо ложных показаний свидетелем, потерпевшим как элемент криминалистической характеристики. *Российский следователь*. М.: Юрист, 2010. № 20. С. 2–5.

7. Ващук О.П. Механізм слідоутворення заведомо неправдивих показань при проведенні допиту. Порівняльно-аналітичне право. Ужгород: 2013. № 3–2. С. 290–292.

8. Судова влада України. URL: <http://court.gov.ua>.

Замула Богдан Анатолійович,

здобувач кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ЗАСОБІВ ТА ЗНАРЯДЬ УЧИНЕННЯ ВБИВСТВА

Ведучи мову щодо засобів та знарядь учинення вбивства, то слід відмітити, що безпосередньо знаряддям виконується об'єктивна сторона злочину, а засобом полегшує вчинення злочину. Знаряддя, на відміну від засобів скоєння злочину, завжди має матеріальну форму, а засіб може її не мати, хоча знаряддя, що розуміється як предмет, яким виявляється безпосередній вплив на об'єкт (предмет) злочину, по суті, теж полегшує вчинення злочину, і в цьому сенсі знаряддя є видом засобу вчинення злочину.

Серед наукових кіл існує дискусія щодо спільності та відмінності таких понять. Одна категорія науковців вважають їх синонімічними поняттями. Інша категорія цього не підтримує і заявляє про необхідність належного закріплення засобів вчинення кримінального правопорушення в КПК України і використовувати його в доказуванні. Так, О.С. Денисова вважає, що документ визнається засобом вчинення злочину, оскільки вплив на охоронювані законом суспільні відносини здійснює інформація, що вказана в документі. Використовуючи недостовірну інформацію, що передбачена на відповідному матеріальному носії, злочинець досягає своїх цілей [1, с. 140–141].

Треба зауважити, що розуміння знарядь і засобів знаходить відображення не тільки в науковій літературі, а й в законі.

Водночас, слід зазначити, що засоби вчинення кримінальних правопорушень не відносяться до речових доказів, так відповідно до ст. 98 КПК України – речовими доказами є матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення [2].

Проте, якщо здійснити порівняння Кримінальних процесуальних кодексів інших країн, то стає зрозумілим, що законодавець упустив засіб, як доказ взагалі. Так, в ст. 109 Кримінального процесуального кодексу Республіки Болгарія 2005 року визначає речові докази як предмети, що призначені або використані для вчинення злочину, містять сліди злочину або були предметом злочину, а також усі інші предмети, які можуть слугувати для з'ясування обставин справи [3].

Поряд із терміном «речові докази» кримінальний процесуальний закон Республіки Болгарія оперує терміном «речові доказові засоби». Зокрема, ч. 1 ст. 125 КПК Республіки Болгарія року до них зараховує фотознімки, слайди, кінозаписи, відеозаписи, звукозаписи, записи на носії комп'ютерних даних, плани, схеми, зліпки й відбитки, виготовлення та приєднання яких до справи відбувається у випадках, коли речові докази не можуть бути відділені від місця, де вони були виявлені, та в інших випадках, передбачених КПК Республіки Болгарії 2005 року[4].

Частина 1 ст. 197 КПК Румунії 2010 року визначає речові докази як предмети, що містять або несуть сліди вчиненого злочину, а також будь-які інші предмети, які можуть слугувати для встановлення істини При цьому ч. 2 ст. 197 КПК Румунії 2010 року уточнює, що речові докази, використані або призначені слугувати для вчинення злочину, а також предмети, що є доходами від злочину, становлять тіло злочину. У доктрині румунського кримінального процесу термін «тіло злочину» використовується для позначення окремих видів речових доказів – знарядь учинення злочину та доходів від злочину [5].

Частина 1 ст. 81 КПК РФ речовими доказами визнає будь-які предмети, які служили знаряддями, обладнанням чи іншими засобами вчинення злочину або зберегли на собі сліди злочину [6].

Виходячи із вищевказаного, вважаємо необхідне закріпити на законодавчому рівні поняття засобів вчинення кримінального правопорушення і використовувати його у доказуванні.

Запропоновано внести зміни у ч. 1 ст. 98 КПК України і викласти її у такій редакції:

1. Речовими доказами є матеріальні об'єкти, які були знаряддям та/або засобом вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення.

Виходячи із вищевикладеного слід зазначити, що встановлення способу вчинення вбивства, за допомогою яких засобів чи знарядь учинено вбивство має надзвичайно важливе значення як для виявлення ознак вчинення вбивства, так і для доказування вини певної особи.

Список використаних джерел:

1. Денисова А.С. Уголовно-правовое значение орудий и средств совершения преступлений: дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2005. 202 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. (в ред. від 04.10.2019). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Criminal Procedure Code of the Republic of Bulgaria 2005. [Electronic resource]. – Regime of access : http://www.vks.bg/english/vksen_p04_03.htm.
4. Criminal Procedure Code of the Republic of Bulgaria 2005. [Electronic resource]. – Regime of access : http://www.vks.bg/english/vksen_p04_03.htm.
5. Criminal Procedure Code of Romania: Law of 1 July 2010 № 135. [Electronic resource]. – Regime of access : http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/Romania_CPC_am2014_EN.pdf.
6. Уголовно-процессуальный кодекс РФ, 2001. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.zakonrf.info/upk/81/>.

Ищенко Тетяна Володимирівна,

ад'юнкт кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНЦЯ

З часу набуття чинності Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06 грудня 2017 року» [1], яким криміналізовано домашнє насильство, в державі обліковано 848 кримінальних правопорушень за статтею 126-1 Кримінального кодексу України «Домашнє насильство». У 565 кримінальних провадженнях особам повідомлено про підозру. Направлено до суду обвинувальних актів за 544 кримінальними провадженнями [2]. Зазначене зумовлює актуальність криміналістичного вивчення особи злочинця, який вчиняє домашнє насильство.

Вивченню проблем особи злочинця приділяється значна увага в криміналістичній літературі. Зазначене питання є предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних науковців (Р. Л. Ахмедшина, М. Т. Ведернікова, Ю. Л. Дяблової, Н. І. Малихіної, М. В. Салтевського, В. В. Тищенко, В. Ю. Шепітька та ін.).